

בבית המישפט הישראלי

לוחמי-חירות ישראל (לח"י), הממושקף: נתן ילין-מור, לידו: מתתיהו שמואלביץ, שני אזרחים ישראליים, שהיו בעבר חברי האירגון המחתרתי

השניים נעצרו אחרי רצח הרון פולקה ברנדוט, המתווך מטעם האו"ם, שהוכרז על-ידי יוצאי לח"י כאויב ישראל. רצח ברנדוט נחשב במשך שנים כתעלומה שלא נפתרה. רק בשנים האחרונות גילה איש לח"י אחר, יהושע כהן, פרטים על ביצוע ההתנקשות.

של אדם שחלם חלום יפה, והנה התעורר, והחלום אינו חלום, כי אם מציאות. אני ממשך ללכת בתוך הוואדי. במרחק 300 מטר צריכים להימצא אנשינו. אני הולך בתוך בוך ודורך על אבנים. שלתי את געלי הברד. אינן דרושות לי עוד רוק מפריעות הן בהליכה. תחבתי אותן לזכר והתחלתי מפור את הפלפל שהיה בכיסי. סגולה לביבול הכלבים... נדמה לי ש- עברתי כבר יותר מ-300 מטר. הכל נראה שקט. אין איש. מה זה? נדמה לי ששמעתי את הטסטס המוטכס. אני עונה: טסטס, טסטס. אין תשובה. כנראה נדמה היה לי. אין איש בסביבה. אני עוד מאזין רגע וממשיך ללכת. נדמה היה לי כנראה... ולפתע, כאילו מתחת לאדמה, הופיע לפני אדם. הוא התרומם מתוך שיח. בידי מנצנצים שני אקדחים מכוונים ישר לחוץ. עמוד — הוא פוקד עלי. נדמה לי שלא הספקתי לחשוב אם שלגו הוא או לאו, כשהייתי כבר בחיבוק... בחרתי לי את הפרבלום, הכנסתי כדור לקנה ותחבתי אותו להגורה, ואת רימוני היד תחבתי לכיסי...

רצח אלישע עורר ריגשי-אשם אצל שמואלביץ: „במשך ימים רבים העיקה עלי הרגשת אשמה: מדוע לא נתתי לו את האקדח? ! מדוע לא הלכתי עימו? המחשבה שאלישע יכול היה להישאר בחיים אילו הייתי נזהר אחרת, הטרידה אותי יומם ולילה. בקושי יכולתי לתרץ בסני מצפוני את התנה- גותי.“

רצח אלישע היה יציאתה הראשונה של המחתרת לאור-היום: „זוגות וזוגות סר- בכים אנו ברחובות העיר, כציירי כלבים, ומחפשים אנגלים. רבותי, אין זה פשוט כל כך, ללכת בהכרה ברורה לרצוח נפ- שות. לאחרים אולי קל הדבר יותר. אבל אנו, היהודים... לא, אין זה קל... עמי התרבות המערבית מכריחים אותנו להיות כמוהם... הם מבינים רק שפה אחת: שפת הרצח וההרס. ואי אפשר אחרת. מספיק היינו נרצחים! איך שהמוניגונים השפלים הללו נחבאים כשיודעים הם שיד נוקמת ארובת להם! רוצה הייתי שזה ייגמר כבר. ברגע שאכונן את האקדח לראשו, כשאלחץ על ההדק, אחשוב רק על הורג, על אחי, על מיליוני אחים שנר-

בבוקר מצאו שילטונות המחנה את צריף מס' 4 ריק לחלוטין. ההודעה על הבריחה פורסמה כעבור זמן רב, והיא הייתה קצרה: „עשרים חשודים בטיוריום נמלטו ממח- נה המעצר בלטרון.“

לתרץ לפני מצפוני

מ הרגע שבו יצא שמואלביץ לחופשי, ועד ללכידתו שוב בידי הבריטים, לא משו האקדח והרימונים מידי. במשך תקופה ארוכה חי שמואלביץ בלילות, וב- ימים לא היה נושט את מקום המחבוא. הוא התגורר בחדר בשכונת שפירא, ביחד עם דוב (יעקוב גרנק ז"ל).

האימפריה הבריטית הקציבה סכום כסף על ראשו של מתתיהו שמואלביץ, שעשה כל שביכולתו כדי שלא להיטפס: „אין לדעת אם סביב קרובינו ומכרינו אינם שורצים סוכנים של הבולשת. נוסף לכן הריני מאופר כהלכה. הנני שחור, בעל שפם עבה וממושקף, ואם צריך אני להי- פגש עם אדם אשר אין ביטחון שלא ימסור את תיאורי למישטרה, הרי יש לי בכיס לסת מלאכותית עם שיניים, אשר אפשר להרכיבה על שיני התחונות ועליידי זה לשנות לגמרי את צורת הפנים...“

שמואלביץ עסק באותה תקופה בשני עיסוקים מרכזיים. האחד, גיוס של אנשים חדשים ללוחמי-חירות-ישראל, והשני, תיקון ושיפוץ כלי-נשק. במאוס 1944 מגיע אליו „אלישע“, אחת הדמויות הנעימות ביותר בבח"י של אותם הימים (שמו האמיתי היה ירחמיאל אהרונסון). האקדח של אלישע היה מקולקל. המקור היה שבור. מתתיהו ואלישע אוכלים סעודה עניים. לפנות ערב יוצאים שניהם וכעבור זמן הם נפרדים.

כעבור שעה קלה, ברחוב מזא"ה, נפל אלישע. הבריטים רצו לעצור אותו ולערוך חיפוש. הוא נמלט מבעד לחדר המדרגות, שם נורח ונפל פצוע, ובגופו הריקו הברי-

אני עומד על המדרכה, ליד הכביש ממש. המכונית מתקרבת. היא נוסעת במהירות ולפתע מרגיש אני שהיא מאיטה ומתקרבת למדרכה. והנה נראה כובע של שוטר על ראשו של אדם היושב עלייך הנהג. מכונית הצידי! עוברת מחשבה במוחי. המכונית מחופה בברזנט ואין לראות אם ישושים בפנים עוד שוטרים... זהו! קדימה! — עברה במוחי המח- שבה כנצנוץ הכרק.

גופי מלא כדורים

ה תחלתי רץ מול כיוון האוטו. כדי שלא יוכלו לרדוף אחרי. שמעתי את היריה הראשונה שנורתה מאחורי כמעט באותו רגע שהתחלתי רץ... אני שומע מאחורי את קפיצות השוטרים מהפתח ה- אחורי של האוטו. מטר של יריות... מטר היריות הולך ומתגבר. אני מפנה את ראשי אחורנית לראות מה המצב. כ-15 שוטרים רצים אחרי, מפורזים מלוא רוחב

ובכל זאת עוד יכול אני לרוץ. מעניין כמה כדורים יש כבר בגופי? מה זה? החזה רץ קדימה וסוחב אחריו את הרג- ליים. לרוץ! לרוץ! רק לא ליפול! נפלתי וראשי אל הקיר. המכה הממתני לרגע. מה זה? פוסקים מלירות? הם רק מתקר- בים. יחסלו אותי מקרוב. כעת הכל גמור. כעה יריקו את המחסניות לתוך החזה. שני טומיגנים מכוונים לחזה. עוד שניה יש לי לחיות, ועל שניה זו אפשר לכתוב כרך שלם. לעולם אין אדם מסוגל לחשוב במהירות כנו ככשניה האחרונה לחייו. שניה זו היא חיים שלמים.

עד כאן תיאורו של שמואלביץ.

אלא שהוא לא נרצח בדם קר, כפי שהבריטים נהגו לעשות בהודמוניות אחי- רות. יותר מדי עיניים יהודיות התבוננו במלתחש ממירפסות וגגות הבתים של רחוב חשמנאים, תל-אביב. עד מהרה הגיע למקום אמבולנס, ומתתיהו שמואלביץ נל- קח לבית-החולים ביופ. ומשם — לבית- הכלא.

תתלה בחבל על צווארך

אשר שאלו החוקרים הבריטיים את שמואלביץ לשמו, השיב „רפאל בירג באום“. ובשם זה כונה עד עדותו במישפט. תעודת-הזהות שלו, שווייפה בידי מומחי המחתרת, עורה בהטעיה.

תקופת מאסרו הראשונה, ובעיקר ימי החקירות, היו מלווים מתח רב. חמת זעמו של שמואלביץ גברה. במהלך אחת החקיר- רות הוא התנפל על חוקריו הבריטיים ואמר: „...נדמה לכם שחוצפה היא מצידו של מישהו להתנגד לשילטונכם. התופעה ששמה היטלרונים, איננה אלא שאיפה להי- גיע למצבכם: להיות עם של אדונים. היטלר רצה להטביע בעם הגרמני אותה הרגשת עליונות אשר למעשה קיימת כבר אצל האנגלים. כתוצאה מהרגשת עליונות זו הנכם רואים כל מי שמתמרד נגדכם כפושע, מטורף, חוצפן... עם הנאצים יש לנו חשבון לחור. לעולם לא נשכח אותם. אך חלקכם בפשע זה אינו קטן בהרבה מחלקם...“

עם תום תקופת החקירה מועבר שמוי- אלביץ אל בית-הסוהר המרכזי, ירושלים. „רציתי לצחוק ולשמוח! בית-הסוהר! זה לא לעיניוים. בתוך בית-סוהר אין מנעים. נדמה לי ששום אדם עוד לא נכנס בשימי- חה כזו לתוך כתיב בית-הסוהר...“

בגלל פעינתו מאושפז שמואלביץ בבית- החולים של בית-הכלא. תוך זמן קצר מוכנס לחדרו חבר מרכז הלח"י, ד"ר אלדד שייב, שבמהלך בריחה מפני הבריטים נפל ונחבל בעמוד השדרה שלו, שותק ונלכד בידיהם. על תקופת שהותם המשותפת כותב שמואלביץ: „אותם השבועיים של שהותי אתו היו חוויה בשבילי. ד"ר שייב הוא מעיין בלתי אכזב של דעת, הוגה דעות אשר מעטים כמותו בדורנו. בשביר עיים אלה באתי על גמול חמשת השבועות של הצינוק...“

מישפטו של מתתיהו שמואלביץ נערך (המשך בעמוד 32)

וגזרדין המוות, שהוטל על מתתיהו שמואלביץ, זכו לכיסוי מלא בעיתונות העברית של אותם ימים. שמואלביץ הולבש אז בבגי דים אדומים, כיאה לנידון למוות. גזר הדין הומר לאחר מכן במאטר עולם.

פסק-הדין

צחו בגולה, על סטרומה אחשוב, על יאיר, על זליג ז'ק, על אמפר, על אלישע אחשוב, על כל מה שהם עוללו לנו...“

27- במאוס 1944 התגשמה משאת נפשם של לוחמי המחתרת. נקמנו את דמו של אלישע. כ-15 שוטרים בריטיים נהרגו ברחובות תל-אביב וירושלים. אף אחד מאנתנו לא נפל. הבריטים חשבו כנר- אה שעבר זעם.“

למחרת פירסמה ממשלת המנדט חוקים חדשים לשעת חירום: בעבור נשיאתי- נשק — עונש מוות בתליה.

לעבר זמן רב, ומתתיהו שמואלביץ היה מועמד לתלייה.

שמואלביץ מתאר בספרו את קרב המגע ואת לכידתו בידי המישטרה הברי- טית:

מאחרי קרן הרחובות החשמנאים—אחד- העם יצאה מכונית משא צבאית. לרגע עוברת במוחי מחשבה: מישטרה. הסי- תכלתי שוב וראיתי שמכונית צבאית היא. למישטרה יש מכוניות משלה. הצבא הבר- ריטי אינו עוסק עדיין בציד אנשים. אין כל סיבה להסתתר מפני מכוניות צבא.